

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VII. - Vtrùm ins ciuile rectè distribuatur in ins naturale & legale? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

Verùm ius civile rectè distribuatur in ius naturale & legale?

An ius naturale mutari non possit?

Quæstio 1.

Ius civile
quid.

Ius naturale
quid.

Ius legale
quid.

Quoniam ius, lex, iudicium, & consuetudo hominum à iustitia & magistratu pendent, operæ pretium est pauca de his, illis quæ præcesserunt at-
texere. Ac ne longius ab instituto ab-
eam, Ius civile (quod est præceptum &
ordinatio domini circa subditos) in ius
naturale & legitimū in primis diuiditur.
Ius naturale à philosopho definitur quod v-
biq; & apud omnes idem valet; vti ignis
hîc & apud Persas vrit. Ius legitimum,
quod in initio nihil interfuit licet an secus
fieret: cum autem latum positumq; est
iam interest, verbi causa, in quadagesi-
ma ieiunare. Sciendū ergo est ius omne
apud philosophos aut ante legem posi-
tam & consuetudinē confirmatam vim
suā habere, aut ab ipsa lege & consuetu-
dine vim suam derivare: primo modo
simpliciter & absolutè naturale: secūdo
modo legale dicitur. Illud à Iustini. ius
gen.

gentiū, hoc à Cicerone consuetudo appellatur. Ius naturale iterum tripartitò ^{Ius naturale} accipitur, primum pro iure diuino, quo ^{triplex.} omnia tam inanimata quàm animata, tam sensu quàm ratione prædita gubernantur. Deus enim in omnia quæ fecit, influit, vnde Boëtius, ô qui perpetua mūdum ratione gubernas, terrarum, cœliq; fator. Alio modo accipitur pro instinctu nature, quo veluti occulto motu rationis omnia perfectâ animantia ad societate, ad procreationem, ad amorem & cōseruationem rerum, quæ partæ sunt, feruntur. Postremo accipitur p̄ naturali iudicio rationis humanæ, quo solum humanum genus dirigitur & cōseruatur. De hoc iure Diuus Apostolus loquitur, vbi docet gentes quæ legem scriptam nō haberēt, naturæ vi ea, quæ legis sūt, facere, sibi leges esse, ostendentes opus legis suis inscriptū cordibus. Iuris hoc modo ac- ^{Iuris natura-} ^{lis sex sunt} ^{species.} cepti (vt docet orator) sex sunt species: religio, pietas, obseruātia, gratia, veritas, & vindicta. Religio est (vt definit) quæ superioris cuiusdam naturæ, quam diuinam vocant, curā, ceremoniamq; adfert. ^{Religio.}

Vno

Vno verbo sic, Religio est timor, amor &
 honor Dei. Pietas est, per quam sanguine
 coniunctis, patriæ & beneuolis officium
 cultusq; tribuitur. Gratia, in qua amici-
 tiarum & officiorum alterius memoria,
 alteriusq; remunerandi voluntas cōtine-
 tur. Obseruantia est per quam homines
 dignitate præcellētes cultu & honore iu-
 ste veneramur. Veritas est per quam præ-
 terita, præsentia, & futura in concussa &
 immutata manēt. Vindicta est per quam
 vis, damnū, & iniuria propulsantur. Legi-
 timum ius leuiter à natura tractum recta
 ratio concepit, vsus peperit, consuetudo
 aluit & confirmauit. Hoc verò ius est vel
 diuinum, vel humanum; diuinum, quod
 lege & Euangelio præscribitur. huma-
 num, quod est vel simplex, vt politicum,
 vel mixtum vt pontificium seu canoni-
 cum, quod quidem per ecclesiam in cul-
 tum & honorem Dei instituitur. Hoc au-
 tem ortum & inuentum augures, aruspice-
 ces, flamines, interpretes somniorum &
 coniectores superstitiosè condiderūt, &
 quod nunc illi correxerunt, quib. claus
 author salutis & veritatis dedit. Sed quid
 mo-

Pietas.

Gratia.

Obseruantia.

Veritas.

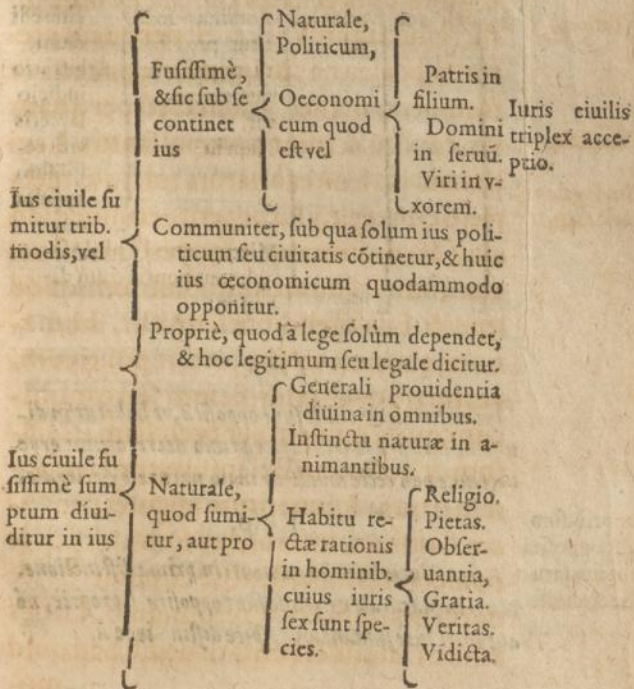
Vindicta.

Ius legale vn-
de ortum.

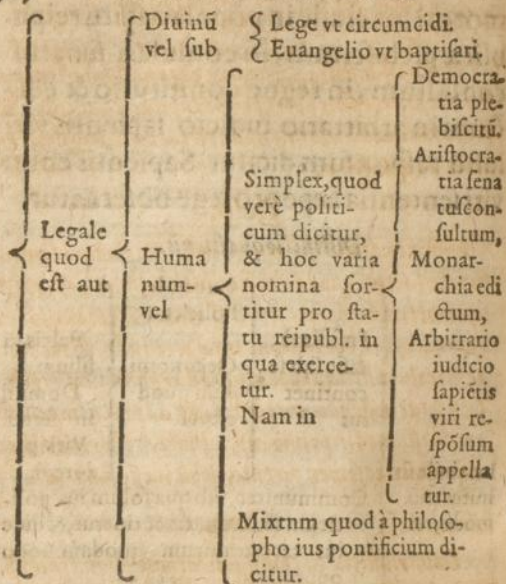
moror? Ius ciuile in populari statu reipublicae plebiscitum, in consulari senatusconsultum, in regno constitutio & editum in arbitrario iudicio sapientis viri iustū responsum dicitur. Sapientis enim viri sententia saepe pro lege obseruatur.

Iusciuile mul-
tiplex.

Distinctio questionis.

Cc Lega-

Opp.

*Ius naturale & ciuile sunt opposita, vt habetur in di-
uisione iuriprudētie capite primo decretorum: ergo
ius ciuile non rectè diuiditur in ius naturale & legale.*

Propriè sum-
pta opposita
sunt ius natu-
rale & ciuile.

Resp.

*Patet solutio huius argumenti in prima distinctione.
Nam ius naturale & ciuile sunt opposita, si propriè, nō
autem si suse sumantur. Respice distinc. iōne n.*

Opp.

Opp.

Nulla est iustitia naturalis: ergo nullum est ius naturale. Antecedens patet primo capite secundi libri. vbi probatur quod a natura nulla virtus insit, Argumētum tenet a coniugati.

Resp.

Lumine natura & rationis instructi sumus id nemini velle facere, quod nobis fieri non velimus, & hoc ius naturale adeoq; ipsa iustitia dicitur. Cū verò ordo, lex, & prudētia ad hoc lumē natura accedunt, tū ius civile ac moralis iustitia appellatur. Ad argumētum ergo respondetur negando antecedēs, & ad probationem dicendū est, quod in primo cap. 2. libri. Aristot. non negat tale lumen ac semen virtutis nobis inesse a natura.

Opp.

Omnis iustitia in communicatione aliqua inter homines consistit, vt liquido patet superius: sed omnis communicatio inter homines est omnino voluntaria & non naturalis: ergo omnis iustitia est voluntaria & nō naturalis.

Resp.

Societas seu communio humana capitur vel Inchoatiuè, quæ est a natura, & sic iustitia est naturalis. Perfectiuè, & absoluè, quæ est a studio atq; industriâ, & sic iustitia est simpliciter voluntaria.

Iustitia quomodo naturalis & quomodo voluntaria

Opp.

*Ius patris in filium, domini in seruum, viri in vxorē
i. lib. politicorum naturale esse probatur. & negatur il-
lic esse civile. ergo ius civile non rectè diuiditur hic in
naturale & legale.*

Resp.

*Ius civile seu politicum in eo loco strictè non fuscū
mittitur, vt in 2. argumento huius questionis patet.*

**Argumenta contra secundam quæ-
stionem.**

Opp.

*Ius naturale commutari potest in legale, vt constat
sape. ergo male definitur in textu id esse quod commu-
tari non potest.*

Resp.

*Soluitur hoc argumentū in primo cap. secundi libri
Ethic. vbi docuimus aliquid esse insitum vel formaliter,
quod mutari nō potest, vel naturaliter, vt dextra esse
fortiorem sinistra, habere barbā, & similia, & hoc
mutari potest. Cum ergo dicit philosophus ius naturale
non mutari, ex parte non simpliciter & absolutè intel-
ligit, vt exemplū ipse in textu ostendit.*

Ius naturale
quomodo nō
mutetur.

Dub.

Ius legale
quomodo
mutetur.

Vtrum ius legale mutari possit.

	{	Rarò ne incommodum	}	
Ius legale	{	In melius ni periculum	}	ex innoua- tione sequa- tur.
mutari	{	Prudenter & sensim ne	}	
potest, sed	{	reipubl. naufragium	}	

C A P.